

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿՈՆԴԱԿ ՎԵՋ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ.

Վ. Կ. Հայրապետի ամենայն Հայոց հետեւեալ Կոնդակը — որ անցեալ Յուսիս ամսոյ 1ին յանուն Սինդի ուղղուած է (ընդ համ. 178) շրջաբերականով թեմակարաց, Յաջորդաց և Հոգևոր առնինց հաղորդելով՝ միանգամայն կարեւոր եղած կարգադրութիւնքը անօրինակոյ համար՝ — համայն Ազգիս ուշադրութեան և զիտութեան անհրաժեշտ կարեւոր լինելով՝ Ամադրոյս մէջ ևս կամփոփեմք:

« Ի հաւատքի լրոց տեղեկանամք՝ թէ իտեղիս տեղիս կարգք և կանոնք Հայաստանեայց Ա. Եկեղեցւոյ ոչ որպէս հարկն է պահպանին զգուշաւոր երկիւղածութեամբ և անփոփոխ յարատեւութեամբ, որում պատճառս իմանամք զանտարբութիւն հոգևոց և զտղիտութիւն քահանայից իւրաքանչիւր քաղաքաց և զիւրօրէից, որք փոխանակ պատկառ կալոյ օրինաց եկեղեցւոյ մերոյ սրբոյ՝ տեղի տան օր քան զօր օտարամուտ սոփութիւնաց և այլոց պէսպէս զայժմակոյութեանց ի վեր երեւելոց, յորոց ի կարգի է անշուշտ նաեւ զօր լսեմքս արդ թէ՛ ի քաղաքս քաղաքս Ռուսաստանի՝ ոմանք առ անգիտութեան՝ հակառակ եկեղեցական կարգաց՝ առանց կանխաւ զըմամբ զմեղան խոտտովանելոյ առաջի քահանային և առաջաւելոյ և նախապատրաստելոյ զանձինս իւրեանց պահօք և աղօթիւք և ապաշխարութեամբ յընդունելութիւն փրկագործ և ահեղ խորհրդոյն, ի միում՝ առաւր խոտտովանեալ և զարծակուծի համանգամայն ընկալեալ ի քահանայէ՝ մատչին ի խորհուրդ սուրբ Հաղորդութեան կարծելով թեւրևս՝ զի և սա մին ի բազմատեսակ առտնին պիտոյից իցէ մարդոյ՝ հասարակ իմն պարտականութիւն իւրաքանչիւր բրիտանի, որով զիւրին է յոյժ հասանել ակնկալեալն փրկութեան առանց

փոյժ ունելոյ միջոցաց և եղանակի ապաշխարութեան, և այն ևս յառաջնում կիրակէի մեծի պահօց, մինչ սուրբ Եկեղեցին զաւարտն զայնուսիկ սահմանեալ է վասն զըման՝ ապաշխարութեան և խոտտովանելոյ և ոչ հաղորդութեան, րաց ի հիւանդաց և ի ճանապարհորդաց, եւ զի տղեթրինակ զանցառութիւն ի կարգ և կանոնս եկեղեցւոյ յառաջ զայ ի թուրութենէ Հոգևոր Հոգևոց եկեղեցւոյ, որք անխնամ գտեալ կատարման պարտոց իւրեանց, ըստ որոց պարտս ի վերայ անձանց բարձեալ ունին կոչմամբ քահանայութեան՝ յիւնցուցանել ամենեկուն անփոփոխ զճանրութիւն և զսրբութիւն խորհրդոյ սրբոյ Հաղորդութեան՝ և զանհրաժեշտ պէտս արժանաւոր իմն պատրաստութեամբ և երկիւղածութեամբ ի նոյն մատչելոյ՝ չտալով բնաւ պատճառս խանգարման պաշտելի արարողութեանց սահմանելոց ի սրբոց Հայրապետաց, որով ընդ անցանել ժամանակաց ոչ միայն վայելչութիւն փառաց որբոյ եկեղեցւոյ ազօտացեալ նսեմանոյ այլ և թերահաւատիցն ածի և բազմանայ թիւ, մեղացն առաւելուն տեսակք, պահօց և պահեցողութեանց սպառն ժողովարութիւնք, ի մի բան ասել՝ չարաչոյք անկրօնութեան բարձրանայ եղջիւր ի վնաս հոգւոց և մարմնոց փրկութեանս Սորին վասն աւասիկ զիտելով մեր զչափ ծանօթութեան և խրատագոյն պատասխանատուութեան առաջի ահեղ դատաւորին Բրիտանի ըստ բանին թէ՛ Գէտ կացուցի զքեզ ի վերայ ժողովրդեանդ այդորիկ և անհրաժեշտ իմն թախծութեամբ որտի նկատելով զմերազնեայ նորասիրաց զպէգալի անտարբերութիւն և զանտանելի պղերգութիւն ի պահպանութիւն հաւատարիմ սիրոյ հարազատութեամբ կարգաց և կանոնաց սուրբ Եկեղեցւոյ յորոց խոտորումն նշանախնցիւ չափ եւեթ յումպէտս և առանց բանաւոր պատճառի ոչ միայն մեղք են այլ և ամօթ և նախատնիք Ազգիս վասն որոյ առպիմ կարեւոր համարիմք առաջադրել Սինդիդ փութալ շրջաբերական թղթով հրաման արձակել առ ամենայն Առաջնորդս Յաջորդս և ընդ ձեռն նոցա առ ամենայն Քահանայս զի յայսմ՝ հետէ զուն զործեսցին ըստ ամենայնի համաձայն կարգաց և կանոնաց սուրբ եկեղեցւոյ մերոյ ընթանալ

Նախ անձին օրինակօր՝ և ապա քարոզելով և
 ուսուցանելով ժողովրդեան ոչ միայն բնիքատա
 փարզագիտութեամբ և հրապարակական քարո-
 ջութեամբ, այլ և առանձինն այժմէն ազդել
 յաւին իւրաքանչիւր հաստատեցելոյ զայն, զի
 փափագողացն արժանանալ կենդանարար սրբոյ
 հաղորդութեան՝ Նախ քան զամենայն հարկ ի
 վերայ կայ գտնեալ եօթնեակ աւարք յառաջ խա-
 տալանել զմեզ իւր խոստովանալոյն՝ և զոր ա-
 մենայն անխախտ յաճախել յեկեղեցին սուրբ
 մտազիւր սիրով և ուշի ուշով ներկայ գտանել
 ժամերգութեանց խառարեալ զըջմամբ և արտա-
 ստախառն պաշտամունք ի խնկիր լինել մեզաց
 լեզուութեան՝ ընդ ձեռն անկեղծ արարչխորութեան
 և ախարացութեան այլ ևս չմեղանշելոյ, բարի
 գործաց լինել հետամուտ, ողորմութեան առա-
 փաձեւներ զտուրս, յաճարամիտ սիրով տանել
 արարչխորանայ՝ զորս ըստ շափու յանցանաց
 եղեալ իցե խոստովանալոյն ի վերայ մեղացեղցն
 և այնպէս մարտ քրտիւ և հագով մտաշէ ի
 հաղորդութիւն փրկարար Բարձնոյ և Արեան Տեա-
 ւրն մերոյ Յիսուսի յաւար սուրբ Ծննդեան և
 Մկրտութեան Տեառն ի տանի սրբոյ Զատիկի ի
 Աւարդարտաի ի Աւերաբոխման սրբոյ Աստուա-
 ծածնի՝ և ի Աւերայման սրբոյ Բաշին, Իսկ յա-
 շարս մեծի սրահոց որ արարչխորութեան են ա-
 ւարքս, ամենեկին պարտին խոստովանել զմեզ
 իւրեանց գտնեալ երես բօթնեկօր յառաջ քան
 գտնե Զատիկին և ապա յաւար մեծի Հինգշաբա-
 թու մտաշէ յընդանելութիւն սուրբ հաղորդա-
 ւեան որ ինմին իսկ աւար սահմանեցաւ ի
 Տեառնէ մերմէ Բրիտանե խորհուրդն այն մեծ ի
 յիշատակ նորոյ Ախտի հաստատութեան, յայն
 սուր Աշկեղեցին սուրբ օրինագրեաց զկարգ վրան
 արձակման հաստատեցելոյ յարարչխորութեան և
 ըստ ամենայնի խորհրդաւոր է յաւար յայնմիկ
 և քաջարարմար արժանապէս զԲրիտան Զառա-
 կելոց իսկ եկեւ անհնար լինիցի զհամօրէն ժող-
 փութի միոյ եկեղեցւոյ՝ մանաւանդ բազմամարդ
 քաղաքաց և գեօղոց ի միւս՝ աւար բունել հա-
 զոգել յաւար մեծի Հինգշաբթեան յայնմամ
 մարմն է հաղորդել զմի մասն յաւար Ծագիւ-
 րարցի և զմիւս մասն յերեկոյն ճրագարդոցն և

կամ ի նոյն իսկ աւար հրաշարտա Թարութեան
 Փրկչին մերոյ:

Սրկորդ՝ անաթախուսի իմն ճշմարտութիւն
 և բազմատեսակ օրինակօր հաստատել փայա-
 լութիւն է այն՝ զի ի լծալանալ որ և է ազդի ի
 հաստացն՝ անխոստովի իմն եղանակաւ զհետ
 զայնաւ մայրնի լեզուին խանդարաւմեւ և եկեւ ի
 դեպ ժամու պահատեցին հնարք և միջոց քաջա-
 փանդակման՝ ճանաչման հասանել այնպիսեց
 ազդի և ազգայնութեան կորուստ անդաճելի զոր
 աշխարհ մեր ի նկատի և համեմատելով ընդ ար-
 ցեան յարածուի գրութեան Ազգիս սիրեցելոյ՝ ընդ
 ամն պարտա անձին փրկանիք յարակցել լնէ
 անմար ի քահանայից որ ի Արտասան և ի Արա-
 տիկօվիտս որպէս գեկուցանեն մեզ արժանաշա-
 ւատ անձինքս առ պիտութեան ծալութեան
 կամ նորախորութեան՝ զԱւետարանն սուրբ ըն-
 լեւանուն յեկեղեցիս ի վրացի կամ յաշխարհիկ
 բարբառ, որ զգալի իմն աղացոյց կարէ համա-
 լիկ պահատեց յեկեղեցականս մեր նշուից պար-
 ծանաց և սիրոյ ազգայնութեան մերոյ և Աշկեղե-
 ցոյ:

Արջանկոյնիստակ Նախնեացն մերոց փոխմ յայն
 իմն հայերս աւաւել, զի զինքնու բուն անկախութիւն
 Հայաստանեայցս եկեղեցւոյ կանգուն յարատե
 կապն ի մէջ աշխարհի նաւ ընդ ձեռն հարազատ
 լծարգմանութեան սրբոյ Աւետարանին որ ի մերս
 լեզու Աստուածապարգև, վրան այն իսկ ի լնիւ
 ողորդաբազմատեսակ օգտակար սահմանադրութեանց
 սահմանեցին նաւ զԱւետարանն սուրբ ընթեւ-
 նաւ յեկեղեցւոյ ի Հայ բարբառ, որ քառվեմուն-
 ւեան բազմաշարուսա ճիտութեան արարել գեր
 իվիրոյ է անհամեմատ իմն առաւելութեամբ քան
 զաշխարհին՝ և քաջարարմար յարապայտաւմն
 խորհրդոց, երգոց և արարողութեանց սուրբ եկե-
 ղեցոյ, սուտել հաճոյ և արժանաւոր նաւ Աս-
 տուածայն ամենամարտ քեկեաց՝ և կարի իմն
 ի ծահ գործածութիւն նորմն ի Ծածարի Տեառն
 յիցս փրտարանութեանց:

Սուրբ՝ տեսեալ մեր՝ զի նորախորութեան մի-
 պն ետանդն նորալուստ սուր մեղանշել ընդդէմ
 քրտութեան հին աւանդութեանց և այն ևս յայն
 պէտա՝ ի գալմակցութիւն պարզամիտ ժողովրդոց

մեր կարեւոր յայտ փորձանիւթն զնախնեացն պա-
հել զկարգ և զնոցան յարդել ըստ այսմ՝ մասին
զհետաւես խնամտութիւն վասն զանազան յար-
դելի պատճառաց։ Աւ ահա սորին ազատաւ առա-
ջողքեմք։ Անուցիւք պատուիրել խափաւ ամենայն
Առաջնորդաց և Յարգողաց։ զի պարտաւորեալքն
նոքաւ զընդ տեսութեամբ իւրեանց եղեալ վար-
դապետս և զքահանայս՝ ըստ ամենայնի հետեւել
նախնեացն օրինադարձութեան՝ ընթերցելով զԱւե-
տարանն սուրբ յեկեղեցւոյ ի գրոց բարբառս՝ և
այստ ըստ աւարն պատշաճի՝ համաձայն պարտուց
իւրեանց՝ բանիւ յերանոց հնչեցուցանել ի բնիկս
ժողովրդեան ոչ միայն զխմտառ բանից և մտաց
սուրբ Աւետարանին և ընթերցումաց։ այլ և
զամենայն համարեն խորհրդաւոր բախնդակա-
ւորիւնս նորին՝ ի հարկէ յաշխարհիկ լեզու խօսե-
լով և մանրամասն բացատրելով առ զիւրահաւ-
կանայի գործեայ ժողովրդեան զբանն ճշմարտու-
թեան և սիրելի զիրանն և զեղուն իւր կացացա-
նելոյ։ Ընդ նմին պարտս ի վերայ քարոզչաց մե-
րոց գիւնք արտա բարեկամանէ անթիւ՝ յաշ ա-
ծել սիրելի որդւոց մերոց։ եթէ շնորհիւ հաստա-
տան հաւատաց մերոց։ բարեպաշտական երան-
դեան և սիրոյ առ մարդկե լեզուն մեր՝ առաքելոր
հարեալ ի հոռմէն զբազմատեսակ արկածս բազդին
ձախարդութեանց՝ անթիւս պահպանեալ են զոգիւս
ազգայնութեան և զեկեղեցիէն մեր անպատա և յա-
պահալս կացուցեալ ի մերոք վարդապետութեանց։
որք ի ներկայումս օժանդակեալ ի նորասիրու-
թեան կոյճից՝ ընդ ձեռն խնդրաւոր մանկանց
հիմն ի վեր տապալել ներսին և զեկեղեցիէ կարգս
եկեղեցւոյ մերոյ սրբոց։ Աւ եթէ քահանայք մեր
յոժարամիտ սիրով և մտաց հաստատուն համոզ-
մամբ կանխեցեն համապաղ յաւուրս աւերանա-
ցան անիցն և ի կիրակեւ՝ մանաւանդ ի քարո-
զումն անհրաժեշտ քորտուց իւրաքանչիւր Հայոց
առ Սրան իւր սուրբ շննոյ ինչ տարակոյս։ զի
շնոս առկաւուց պակասեցեն ի միջոյ ժողովրդեան
մերոյ օրինակք մեքենայական եղանակաց հազոր-
գութեանն որպէս զարդիւն տեսնել յայլ և այլ
տեղիս։ յոյս բազումք ի մերայնոց յառաքելում
շարաքում մեծի պահոց իրրու առ հիւանդութեան
ընկալեալ զհազորգութիւն սուրբ՝ զբազմազան

աւուրս Ազիհոցիցն՝ որ և զպաշխարութեան
աւուրսն՝ զարձուցանեն ի ժամանակ ցնծութեան։
Եկեղեցիք որկրամարութեան և շուպտութեան կա-
րքատարիւր անտից անգէտ գրով գլխովին՝ լծէ
սուրբ Հարք եկեղեցւոյ մեծաւ խնամտութեամբ
ընտրեալ են զեղանակն զայն տարւոյ ի ժամանակ
պահոց և ժաժկալութեան զանունն աղիւ և
հացիւ։ այն է տակաւապետ կենաց զեկեղեցի իմն
յարմարեալ են ըստ պահանջման առողջապահա-
կան կանոնաց ի ծանր եղանակին։ յարում զոյգ
ընդ մարմնոց անդորրութեան և հանգստութեան
ի կերակրաց և ի զուարճութեանց՝ ի զեպ յոյժ
կարգեալ են նաև զհոգեւոր պաշտոյից միանգամայն
զյանձնանումն ընդ ձեռն աղօթից և ապաշխա-
րութեան։ Եզաւ ուրեմն ոչինչ նուազ ստգտանաց
արժանաւոր հանգիստեան և նորին՝ որք զամե-
նայն աւուրս մեծի պահոց անժաժկալ կենաց
զհետ եղեալ՝ արտաքին իմն ձեռով զգրեմք և
ապաշխարութեամբ ի վերջում՝ եօթնեկի ան-
պատկառ գիւնք մերձեան յընդունեալութիւն սր-
բոյ հազորգութեան և համարեն պիտաւ անցելոցն
ամենայն մեղաց՝ զորս գործեցին յընթացս ա-
ւուրց ապաշխարութեան՝ ընդունել զքաւութիւն
և զխոգութիւն յանցանաց։ որով խաբելով խա-
րեն զանձինս՝ այլ ոչ զԱստուած։ և ի կորուստ
անձանց ընդունին՝ զոր ընդունին՝ առանց ճշմա-
րիտ զգցման պահոց և ապաշխարութեան։

Հուսկ ուրեմն ոչ աւելորդ ինչ համարիմք յա-
րակցել։ Լծէ հոգեւորականացս ուղղակի իմն պարտք
գրով հսկելոյ ի վերայ Հոսին Քրիստոսի։ ըստ ո-
րում վասն իւրաքանչիւր գործոց համարս տարոց
նմք։ Աստուծոյ՝ ըստ այնմ՝ եթէ արարին նոցա
ի ձեռաց քոց խնդրեցից։ կարճ իկարճոյ զկա-
րեւոր խրատան աւանդեցաք ընդ ձեռն Անդակիս։
զորս մնայ։ Անուցիւք վաղ ընդ փայլմ հրատարակել
ի գիտութիւն և ի գործադրութիւն քահանայից
վասն անեղծ պահպանութեան կարգաց և կանո-
նաց սուրբ Եկեղեցւոյս Հոգատանեաց՝ և ի պոյ-
ճառութիւն մերոք։ Սրանի մերոյ։

Ի ՏԵՍՏՈՒԹԵՆԷ ՃԵՄԱՐԱՆԷ

ՄՐԲԱՅ ԷԶՄԱՐԱՆԷ

ՊԸՅՏՈՆԱԿԱՆ ԺԱՆՈՒՅՈՒՄՆԷ

Սուրբ Եջմիածնայ ձեմարանիս ծաղկելուն եւ յառաջագիմութեանը զանկացող բարեպետ անձանց մէջ կգտանուին այնպիսիք՝ որ անհիմն լուրեր լսելով կամ կարգադրով ի լրագիրս՝ սորակառաւարութեանը վարժապետացը եւ աշակերտացը վերայ՝ կտարակուսին, ցուր տեղը կտրամին եւ կգայթակղին։ Այս տեսնելով ձեմարանիս Տեսչութիւնը հարկ կհամարի ծանուցանել մեր ազգայնոց առ հասարակ ի հանգստութիւն սրտի ամենեցուն, որ նախ՝ ամենայն իրաւունք ունին չհաւատալ այնպիսի համբաւներու՝ որոց կեղակարծ լինելը ապացուցի անգամ կարօտ չէ։ Երկրորդ՝ պէտք չէ մոռանան թէ ինչպէս ամենայն բարի եւ օգտակար գործ ենթակայ կլինի շատ անգամ նախանձու եւ հակառակութեան անբարեմիտ անձանց, զարմանք չէ որ այս ազգօգուտ հաստատութիւնը եւս ունենայ նախաձեռններ եւ հակառակորդներ, որոց խօսքերը եւ քանքը գործով սուտ հանելը իւր նախնական պարտքը պիտի լինի ամեն ժամանակ։ Աւ երրորդ՝ կը խնդրուի որ բարեպետ անձինք ուշադրութեամբ կարգան այն յայտարարութիւնը՝ զոր ձեմարանիս Տեսչութիւնը հրատարակած է «Արարատ» ամսագրոյս Ե-րդ թուոյն մէջ։

ԴԱԽԱՂԻՐՈՒԹԻՒՆՆԷ

Քանի՛ քանի՛ անգամ զանազան ձեերով եւ զգուելի միջոցներով նխութուած դաւադրութիւնքը միշտ ապարդիւն ելնելէն տակաւին չձանձրանալով եւ ոչ խղճելով՝ ի նորուստ ուրիշ տեսակ եւ տարօրինակ խարդաւանք մի դաւադրութիւն եւս կը տեսնուի՝ զոր ամեն ճշմարիտ ազգասէր Հայկազունք քաջ պիտի հասկանան, որ եւ Վեհ. Հայրապետի դէմ ուղղուած է՝ ինչպէս նախ քան զայս եղածներն եւս էին, եւ երբեք չոր նպատակ կայ այս դաւադրութեան մէջ։

Թէեւ գործիքները եւ միջոցները խիստ տկար եւ զրեթէ ոչ ինչ բաներ են, սակայն կարեւոր է գիտենալ՝ որ մի օտարեւ ազգու ձեռք կնխմէ զայս ամենը, միանգամայն ցաւալի է՝ որ այս դաւադրութեան գործակից են մերադնեայ՝ Հոյ անունը կրող մի քանի դաւաճաններ, որոց մէջ եկեղեցականներ եւ երբեք երբեք Հոյ Խմբագիրներ եւս չարեալ կան եւ կգործեն։

Թէ ոչ քան զաւաղիքն եւ գործիքներն, ուր կնխմուին, քանի՛ ճիւղ եւ կենդրոն ունին, ինչ են նպատակներն եւ ուր

Ի ՄԱՆՁԻՍԹԵՐԷՐԷ:

Ինքնաշարժական Արարար Անաշարի:

Արարատ պատուական անապոյց մէջ՝ այս անգամ անգլիացի Ազգայնոց Եկամտանքի Ի Կ. Պոլսի Հրատարակեալ Օրացրի յոգուածագրի յոգուածոց Հիւրերեկոյութիւն անոնցով մեծ թաւ գգուցար: Ե չեար սպասեմք՝ որ նոյն լեշնաւ մական գրութիւն Ի ձեռք քաղաքիւրութիւն գտաւ ներ կրկին Հրատարակութեամբ: Այն լեշնաման լեռն Հրատարակութեան լեռն մեր ծանօթ էար քանի ամիսէ Ի վեր ըսցի արձանարձական յուս լեռնէ Ի զամ՝ որոշեալ էար քան մի շաւի: Ա ըսովհետեւ նուառս զբախտութիւն Համարեալ էր յալս մեր Ե անգլիացի Ազգայնոց Եպիս յոգուածագրին քանիս ըսցի քանիս որ այժմ Ի ձեռք (գուցէ իրր Եշնարիտ կարծեալ) Հրատարակութեան տուեալ է՝ փոխմամբ ծանուցանել Երմ ըսցի քանիս Հարցոյ՝ լեռն նոյն յոգուածագրին մասնաւոր Ի մի լեռնութիւն իրից շաւիկով յընդհանուր Ի վերածեր Ե ըսցի Ի միման շարաշար քան տարեաներ է: Արարեալ իւրաքանչիւր մարդ ի լեռն լեռնութիւն կարէ ունենալ ինչպէս ես՝ գու՝ նա՝ Ե նոյն իսկ Մանչեստերի Հայոց քարեմիտ յոգուածագրին՝ եթէ իւր երբորց աչաց շուրջ տեսնելն յառաք: . . . ուստի ուղիք քան ընդ գեմ՝ Ե մասնաւոր Ի պակասութիւն պոյց տար Ե ամենք Ի միման իոյցանել շարաշար:

Ձեւ պատուական Հարց: Մանչեստերի Ազգայնոց անքան անապոյցներ չեն յազգութեան մէջ: Ասից ամբոյն Համար իւրեանց մեծ ձեռքն տուութիւն Եմարգր Հարցոյ եւ յայտն է լեռն մարկէս սոյն փոքր խմբակ փորոգայտաւ այն մեծ ծառացութիւն կատարել Ե Հարիւրաւոր մարգէանց մերձ Ի մեջ կեանքն ազատել Ե յայլ ճերայ կերպ մասնաւոր քարեարարութիւն՝ որոց ըսցի մայր գիտակ եմ՝ զանց տունեմ գրեալ: Փան գի անգլիացի մարգարդն շարգր՝ որ փարեանցիւր Ե շարաշար մասարձութեամբ փառաւորիս այլ իւր արածը ծածկապիտի տեսութեան յանձնեալ: Նորա փարձոց Հաստիցման ակն ունի տեղիցս անապոյց: Երբ իւրեանց քործոց պատաճառաւ քան տեսեալ են երկար մասնաւոր անապոյց Ե անգլի

Հայ ընտանիք չլինելուն ազատաւ: Անպահաւոր չեն պիտաւոր տեսնութեամբ տեսնանալ են ըստ Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ սահմանադրութեան Ե իւրեանց պատկառն էս Ի մեր եկեղեցին մկրտելով՝ Հայութեան պայութիւն պաշտպանեալ են: (Մանչեստերի յոգուածագրին ինքն իսկ գիտէ այս ամեն եթէ իւրեւր տար վերջէ):

Անքանպէս անգլիացի մարգարդն Հայ անուն իւրեանց մեծ փառս Համարելով՝ կամին Հայ մեայ՝ Ե Հայ տեսնել: Ե եթէ անապոյցի չլինէ՝ սոյն Հայեալ եկեղեցւոյ չլինութեան Ե ամ ըստ ամէ ծառաց Համար՝ պաշտաւ մեծապաշտար գրամ չէին վատեր: ազգայն գգուածոն չլինել Հայոց քործ չէ այս ամեն: ուստի Եմարգր Հարց սորա քաղաքիւրութեան Ե իւրաքանչեայ պէտք ունի՝ քան լեռն քան քան տեսնաւ նոց Ե Արարատայ Եմարգրութեան յարգը Ե քաղաքիւրութիւն սպասեն:

Հաստեայց այսու՝ մեամ անձնանալ Երմ ըսցի Հարցոյ:

Ն. Հովհ. Բրիտանիոյ Հայոց

Ե. ՂԱՌԱՅ Ե. ՂԱՌԱՅԱՅ Ե. ՂԱՌԱՅԱՅ

1875 Նոյ 10 | 22 | Ի Մանչեստեր:

Արարատայ Խմբարարութիւն երբէք միտք Ե նպատակ ունեցած չէ իւր սիրելի Ե քարեմիտ ազգայնիւններն Ե ոչ միայն սրտին Ե զպայման անգամ՝ վերջ ինչ պատաճառել, միւրջիւր ընդհակառակն իւր փառսն կըմանայ զամենն էս սիրաշահել Ե այս պատաճառաւ է՝ որ՝ շատ անգամ սորա՝ ինչպէս նաեւ Եմարգրի՝ Քեմարանի՝ ամենայն Հայոց Ա. Ե. Հայրապետի Ե այլոց գեմ՝ տեսնուած լեշնամական Ե գրադարաւ յարձակմանց կարեւորութիւն շար Ե ոչ տարապարտ Ե խոսովայոյզ վեճ կ'յարուցանէ երկպառակութիւն Ե սրբատակութիւն շարգր ընտանքիւրից Համար իսկ երբեմն տուած պատասխաններն էս աւելի Ի զգուշութիւն Հրաւիրելոյ կակնարկեն քան լեռն Ի շար գրգիռ Ե լեռն, ուստի լեռնագր՝ որ յիշեալ յոգուած

ծր ընդգրկեցեալով և հրատարակելով Արարատայ մէջ՝ իբր թէ մեր Մանչեսթէրական տարաշխարհիկ սիրելի և պատուական եղբարքը վշտացնելոյ նպատակ ունեցած լինինք, միշտ ևս ընդհակառակն՝ զայն հրատարակելով՝ ի զգուշութիւն ամենեցուն՝ ի կարեւոր անգիմն անհրաժեշտ գիտողութիւններ ունեցած և կատարած եմք, և տակաւին հրատարակելիք ևս ունինք ի յաջորդ թերթն:

Արդ անտեղիւ Մանչեսթէրի Հայոց բարեխառնած եռանդը և զգացումը՝ որոց թարգման կհանդիսանայ Արժ. Ղ. Ենոյ Վարդապետ, զոր նոքա աւագարե քանիցս արդեամբք ևս ազապուցած են, յատուկ շնորհակալութեան արժանի կհամարինք և կգովեմք, միանգամայն կընդգրկեմք՝ զի ամեն միջոց և կարելի հնարք ի գործ դրնեն սիրով և միարանութեամբ յարատեւել ի պաշտպանութիւն Հայութեան և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ուր և ինչ վիճակի մէջ ևս գտնուին, միշտ հարազատ մնան Հայկական բարի սովորութեանց և յատկութեանց, ծխից և աւանդութեանց, այնպէս որ՝ այնպիսի նպատակաւ եղած իւրեանց ջանքերն ևս յարատեւ լինին և ոչ առժամանակեայ, կամ թէ մի եռանդուն առաջնորդի պակասութեան ժամանակ թուլան և անտարբեր կենան: Այս՝ երբեք չէ կարելի ժխտել՝ որ նոցա մէջ օրաբան հայեր չգտնուին՝ որք կապկանման նարպէս և օտար սովորութիւնք իւրեանց մէջ մինչև յեկեղեցին և յեկեղեցական իրս և յազգային բարս ներմուծանելէ դադրին, սակայն պէտք և միշտ այնպիսի անձինքը խրատել, յորդորել, և համոզելով յետս կոտեցնել:

Արդէն ի 1869 թուականին էր՝ որ Ղ. Ենոյ Հայրապետ ևս յատուկ Անդապատ պապիսի և աւելի գեղեցիկ և խորհրդաւոր խրատներ ուղղած էր Մանչեսթէրի մեր սիրելի եղբայրներուն՝ ինչպէս նաեւ նոցա Հովիւ Արժ. Խորէն վարդապետին, զորս հարկ կհամարինք յաջորդ ամառը ի հրատարակել՝ նոցա բովանդակութիւն տաւել թանաւոր և մեր մի քանի խօսքերէն անշուք աւելի նուիրական և ազգու լինելով՝ թէև ցարդ ստացր չը գիտեմք՝ որ յիշեալ Անդակ արդեաք համաւ նոցա Խորէն Վարդապետի խրուած Անդակի միջոցաւ՝ և ի պատասխանի թույթ ինչ չփոխարինուեցան:

ՍՈՐԵԼԱՆԳԱԿ ԲԻԵՋԱՆԳԵԱՆ:

ՄԱՆՉԵՍՏԵՐԻ

ՀԱՅ ԿԱԷԹՈՍԵԱՆՈՒԹԵԱՆ Ղ. ԲԱՅ

ԲԱՆԻ ՄԸ ԽՈՐԷ:

(Երբեք չէ թէ և վերջ):

Չեմք թեք որ սեանդ թիւոր քաղաքից պէտք է վաճառական մը քանի որ ձախարգութեան են թաղայ է սեանդութեան ալ ենթակայ կրտս: Մանչեսթէրի Հայ վաճառականներէն սեանդաւորներ եղեր են և լոյզանքապէս առանց ստակի մնացած են: Բայ և որ ստիպուեր են սեանդաւոր և ոչ թէ պատճառը խորագրութիւն և զոգութիւն է: քանի որ սեանդ ըլլալը յայտնի կը տեսնուի ինչու մեր խօսքն զէ՛ մեր ազգակցին տեսնելի թշնամութեամբ զրպարտութիւն քանիք Անգղիայոց ալ քին ինքզինքնին պարկեշտ ցուցնելու համար: Իսկ միւս կողմանէ Հայ սեանդ կայսրերը աններելի պակասութիւն ժողովին, որ իր ազգայններուն առեւ ճիմայատակ կուզին քանցել: Հայ սեանդայններուն մէջ շատ որիւնակեր տեսնուած են որ նախադաս կը համարին իրենց պարտքը իր ազգակցներուն ընել քան թէ օտարազգիացի նա մանաւանդ կը խոստանալ լալով և խորհրդաւորութեամբ Հայ պարտատեսայց ամբողջ և միւսներէն աւելի հաւատարմութեամբ խօսելու առանց և մէկ ստակ մը հաւատարմութեամբ վճարած լլալ պարտքերին: Կը յու-